

Śladami zbrodni

<https://slady.ipn.gov.pl/sz/projekt-naukowo-badawc/województwo-lodzkie/lodz/8370,Dawne-wiezienie-w-Lodzi-przy-ul-Gdanskiej-13.html>

2022-05-27, 23:50

Dawne więzienie w Łodzi przy ul. Gdańskiej 13

Budynek położony w centrum miasta został oddany do użytku 9 X 1885 r. Przez dziesięciolecia był więzieniem: początkowo carskim dla więźniów oskarżonych o przestępstwa państwowe; w okresie I wojny światowej podlegał niemieckim władzom okupacyjnym; w dwudziestoleciu międzywojennym było to więzienie karno-śledcze, w którym przetrzymywano więźniów związanych z ruchem lewicowym; podczas okupacji hitlerowskiej – więzienie policyjne dla kobiet. W latach 1945-1952 nadal było to więzienie dla kobiet, w większości skazanych za przestępstwa polityczne. Administracyjnie podlegało ono naczelnikowi więzienia dla mężczyzn przy ul. Kopernika 29 w Łodzi. Od 1953 r. budynek przy ul. Gdańskiej należał do Wojewódzkiej Komendy MO w Łodzi, która dysponowała nim do 1958 r. W 1960 r. w pomieszczeniach tych otwarte zostało Muzeum Historii Ruchu Rewolucyjnego, przekształcone w 1990 r. w Muzeum Tradycji Niepodległościowych.

Halina Pikulska „Ewa”, „Ewunia”, od 1943 r. należała do Armii Krajowej na terenie Radomska i okolic. Od sierpnia 1945 r. prowadziła działalność w szeregach Konspiracyjnego Wojska Polskiego. Była sekretarką Stanisława Sojczyńskiego „Warszyca”, legendarnego dowódcy I komendy KWP. Przewoziła z Radomska do Krakowa materiały wytwarzane przez organizację, a ponadto pełniła funkcję łączniczki i maszynistki. 26 czerwca 1946 r. funkcjonariusze WUBP z Łodzi aresztowali Pikulską, która ukrywała się w Częstochowie. Zatrzymana została przewieziona do aresztu WUBP w Łodzi przy ul. Anstadta 7. Młoda kobieta, będąca w drugim miesiącu ciąży, z trudem zносиła wielogodzinne, częste przesłuchania prowadzone przez oficerów śledczych: Jana Banalaka, ppor. Rudolfa Frenkiela, Stanisława Jastrzębskiego i ppor. Bernarda Wilkowskiego. Zmęczona i zrezygnowana, przyznała się do zarzucanych jej czynów.

Po zakończeniu przesłuchań, jeszcze przed rozprawą, 31 października 1946 r. „Ewunia” została przeniesiona z aresztu WUBP do więzienia dla kobiet przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi. Tam przez miesiąc oczekiwała na proces. 30 listopada 1946 r., w procesie zbiorowym żołnierzy KWP, została skazana przez: mjr Leo Hochberga, kpt. Jana Zająca i ppor. Wacława Bohatyrewicza, na dziesięć lat pozbawienia wolności. Jak uzasadnili sędziowie, Pikulska wykonywała czynności „wymagające najściślejszej dyskrecji, ogromnego zaufania i dużej ostrożności”, oznaczało to ich zdaniem, że zajmowała w organizacji ważne miejsce i należy zastosować wobec niej wysoką sankcję karną.

Mimo zaawansowanej ciąży Pikulska przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej. Dopiero 18 stycznia 1947 r. przewieziono ją do szpitala położniczego przy ul. Sterlinga, z którego już 5 lutego powróciła do więzienia (Dokumenty potwierdzające przetransportowanie jej do szpitala i powrót z niego podpisał naczelnik więzienia przy ul. Kopernika w Łodzi – chor. Stefan Maciejewski). Według sprawozdania z 1951 r., stan utrzymania nieruchomości przy ul. Gdańskiej 13 był należyty, choć pomieszczenia wymagały odświeżenia i konserwacji, bo „ściany i sufit drewniany (...) [były] brudne”. W więzieniu istniał żłobek dla dzieci więźniarek. W celu poprawienia w nim warunków, władze więzienne nakazały wybudować piec do jego ogrzewania. Na prośbę Pikulskiej, od 1948 r. dzieckiem zaopiekowali się jej rodzice, którzy mieli je wychowywać do czasu odzyskania przez nią wolności. Gdyby się na to nie zdecydowali, zgodnie z przepisami, chłopiec trafiłby do domu dziecka. Prośba „Ewuni” o przedterminowe zwolnienie z więzienia, nie przyniosła rezultatów. Odmowa uzasadniona została tym, że w 1947 r. na mocy amnestii „lutowej”, WSR w Łodzi zmniejszył Pikulskiej karę o połowę, tj. do pięciu lat pozbawienia wolności. Z więzienia przy ul. Gdańskiej w Łodzi została przewieziona do Fordonu koło Bydgoszczy, gdzie odbyła resztę wyroku. Na wolność wyszła 1 VII 1951 r.

[wstecz](#)

[dalej](#)

Generuj PDF

Drukuj

Powiadom